УДК 821.512.156.

КУБАТБЕК КЫЗЫ МЭЭРИМ,
АКМАТОВА С. М.
Ж.Баласагын атындагы
КУУ, Бишкек
Kubatbek kyzy Meerim,
Akmatova S. M.
J. Balasagyn KNU, Bishkek

ЖЕҢИШКУЛ ӨЗБЕКОВАНЫН АКЫНДЫК ЧЕБЕРЧИЛИГИ

Поэтическое мастерство Ж.Озбековой
Poeticskill J.Ozbekovoj

Аннотация: *илимий макалада акын Жецишкул взбекованын акындык чеберчилиги, ырларынын мазмуну, идеясы жана тузулушу каралды. Автордун ырларында суйуу адеп-ахлак, жашоо-турмуш, жаштар, жаратылыш темасы чеберчилик менен чагылдырылгандыгы аргументтуу далилденди. Ырларынан узундулвр келтирилди.*

Аннотация: *в статье рассмотрены содержание, идея, структура стихотворений Женишкул Озбековой и ее поэтическое мастерство в произведениях на темы любви, морали, человечекской жизни, красоты природы, проблем молодежи. Приведены отрывки из ее стихотворений*

Annotation: *in the article contents, the idea, structure of poems Zhenishkul Ozbekovoy and her poetic skill in works on subjects of love, morals, chelovecheksky life, beauty of the nature, youth problems are considered. Fragments from its poems are give.*

Негизги свздвр: *акын, драматург, чыгармачьшык, адабият, поэзия, лирика, философия, композитор, обон, инсан.*

Ключевые слова: *поэт, драматург, творчество, литература, поэзия, лирика, философия, композитор, мелодия, личность.*

Key words: *poet, playwright, art, literature, poetry, philosophy, the composer, the melody, personality.*

Кыргыз адабиятын улуу инсандар, чыгармачыл калемгерлер ездерунун прозалык, поэзиялык, драмалык чыгармалары менен толуктап келет. Алыкул Осмонов, Аалы Токомбаев, Жусуп Турусбеков, Байдылда Сарногоев, Ж.Мамытов, Э.Ибраев, Б.Сарногоев сыяктуу акындарыбыз кыргыз элинин тарыхында, маданиятында, адабиятында тубелуктуу жашай бергендей, Жецишкул взубекова дагы учурда езунун мыкты ырларын, драмаларын алтын тамгалар менен жаратып жаткан учуру.

Ж.Эзубекова алгачкы ырларын 1990- жылдарда жарыялоо менен катар «Мен суйген обон», «Ааламыца сыйбай калган енденем»,

"Ana дедим", "Жигитгерге чакырык", "Апам жана Ысык-Кел", "Эсинди жый кыргызымдын жакшылары", "Куйсац куйчу шарабындан", "Эй, ажалым", "Мен сага кала берем арман болуп" сыяктуу лирикалуу ырларын окурмандарга тартуулады. Поэзиянын миц бир туркун сырларын уйренуу менен изденуу туйшугун башынан кечирип, ыр жазуунун техникасын ездештуруууге ч°Ч маани берген. Жогоруда автордун ырларын атап еткендей, соцку жылдардагы чыгармачылыгы учурдун уй-булелук, жаштардын адеп-ахлактык, адамкерчилик, жеке инсандык, жаратылыштык кейгейлерун ез чыгармаларында чагылдырып, окурмандардын суйменчулугуне ээ болууда.

Ж.Эзбекованын чыгармачылыгында суйуу лирикасы езгече орунда турат. Алардын кепчулугу кыргыз композиторлору жана обончулары тарабынан обонго салынып, профессионал ырчылар, ошондой эле карапайым катардагы угуучулар тарабынан театр сахналарында, оюн-зоок кечелеринде, чогулган топтордо аткарылып, жатка айтылып, кепчулугу элдик ырга айланып кеткендигинде, тубелук емур суруу укугуна ээ болуп эл арасында жашап жаткандыгында. Акындын "Тарталбай тизгинин емурдун" аттуу ырында ички дуйнесундегу сырын жашырбай, окурмандар менен белушуп, турмуштун туйшуктуу, кыйын экендигин ачыктоо менен адам баласынын кээде кубанса, кээде кайгырып тураарын, татаал тагдырга баш иерин айтып еткен.

Тарталбай тизгинин емурдун,
Тумендуу туйшукке кемулдум.
Атымды Жецишкул койсо да,
Албуут, тар тагдырга жецилдим.

Автордун "Кечиккен кездешуу" аттуу ыры жашоодогу эц эле ыйык сезимдин ар башка мезгилде кутуусузден келгендиги, армандуу ырга айланып калаары, "Сенин нуруц бетен жерде чачыраар, менин гулум бетен жерде ачылаар" деген эпитеттер аркылуу чагылдырып, адамдын акыркы кез ирмемдери дагы суйуунун эцсеесу менен аяктайт деген философиялык жыйынтык менен аяктайт. Текстте адамзаттын сезимин жалындуу ерт менен салыштырылат, кайталангыс емурдун баркы, жашоонун мацызы суйууде экендиги айкындалат.

“Кечиккен кездешуу"

Сенин нуруц бетен жерде чачыраар,
Менин гулум бетен жерде ачылаар,
А журегум ез емурун буткенде,
Акыркы ирет "сен" деп кагып басылаар.

Эрттей дурт деп адамзаттын сезими,
Болот тура ушундай да кечигуу!
Бул биз учун кайталангыс емурде,
Эц биринчи, эц акыркы кезигуу.

Акын ез табылгаларында элдик мотивдерге да кайрылган. Буга анын "Чоц энеме кошок", "Досума кат" сыяктуу ырларын алсак болот. Теменку саптарда элдик оозеки чыгармачылыктагы санаат-насыят, кошок айтуу, туш керуу каадалары чагылдырылат.

Энемдин айтканы бар "ооруба"- деп:
Жаман-жуман туш кореец жооруба- деп.
Артынан сая тушпе мергенчидей,
Эсиц болсо эрицди коруба деп.
Ак-кара, ачуу-таттуу, жапыз-бийик,
Кун чыгат кара тунду туруп ийип.
Кутуусуз кар борошо уруп калса,
Кайрадан жарк дейт асман кулуп ийип!.

Жашоодо жамандык менен жакшылык, кайгы менен кубанчыч дайыма бири-бирин коштоп журееру, ийгиликтен адам эч качан умут узбеш керек экендиги, кызганыч жакшылыкка алып келбей тургандыгы ырда акыл-насаат катары айтылат.Улуу акындардай эле акын жаратылыштын кооздугун, жерибиздин ыйыктыгын, Ысык-Келдун касиетин дацазалаган пейзаждык ырларын арбын жараткан. Ошол ырларынын бири - "Кышта сулуу арчалар".

Ырдын формасы ак ыр формасында жазылып, арчаларды емурдун керемети катары сереттеп, кышты кыйынчылык мезгилге, кунду азаптуу кундердун биринде жарк этип чыгуучу жакшылыкка салыштырат.

“Кышта сулуу арчалар”

Менгудей аппагым,
Мойнунду катпагын.
Муштумдай кар салам шоктонуп!
Кул-кул-кул-кул кулгенунден,
Кышта жарк деп кун керунген
Керемети емурдун,
Кучагыма тегулгун,
Куйуп-жанам сага от болуп.

Акын Ысык-Кел тууралуу "Агым" гезитиндеги "Кагылайын келумдун касиетин билбей жатпайбызбы" деген макаладагы журналист Жылдыз Мусабековага берген суроосуна: -Билесицби, Чолпон -Ата-

менин Ялтам, Сочим, Адлерим да! А Ысыккел киргилт тартып турган Кара децуздин жанында мурекчун суусундай тунук, таза."- деп жооп берген. Туулган жердин ыйыктыгын, сулуулугун, касиеттуулугун езунун "Ысык-Кел"деген ырында чагылдырган.

“Ысык-Кел”

Тенирим берген Ысык-Кел,
Теркулеп келдим быйыл да.
Терунден орун сурасам,
"Туристтер кеп" - деп кыйылба.

Келге болгон кусалыгын, аео сезимин кучтуу лиризм менен бере алган. Кыргыз адабиятында автор езунун философиялык, лирикалык, суйуу, санат-насыят, арноо ырлары менен поэзиянын капчыгын толтуруп келууде. Айрыкча сезим, махабат темасындагы чыгармалары басымдуулук кылат. Махабат темасында жазылган ырларынын бардыгы махабаттын миц туркун сырын ачууга, анын елчемсуз бийиктигин баалай билууге чакырган ырлар. Акынга мунездуу сез кадырын кылдат тушунуу, сездерду бири-бирине оттук таштардай урунуштуруп, жаны маани чыгарып алуу, башкысы - адабияттагы эц негизги курулуш материалы болгон ошол сездердун асыл баасын таасын сезип, нукура таланттардай аяр уруна билуу сыяктуу чыгармачылыктагы зарыл сапаттар дапдаана керунуп турат.

Ал эми акындын драматургдук, котормочулук, журналисттик енерлеру кецири иликтееге муктаж.

Адабияттар

1.Кечкенбаева А. Гонорар жок эч ким иштебейт да. Аалам. №84.2003.
2.Кудайбергенова А. Эх, "Чиркин емур", сагынычты таркаткан! Аалам.№14.28.02.2006.
4.Назаралиева Нарынкул. "Чиркин омурдун кызыгы бутлейх" Аалам.№84.5.12.2003.
5.9збекова Ж. Айрымдардьш купу луна холбосо дегеле кейибейм. Жылдыз. 2004.№7.
б.взбекова Ж. Кагылайын колумдун касиехин билбей жахпайбызбы. Агым.7-июль.2006.
7.9збекова Ж.Эркелеген кулгун чак. Кьфгыз хуусу. 1999.11 -13-май.
8.9зубекова Ж. Сыцар сейке:Ырлар, арноолор.-Б.:2013.59-бех.
9.9збекова Ж.Апамдын махабахы.Б.1999.
Ю.Чохурова Б. "Куйео сахам" кулу эмес. Кыргыз хуусу. №8.18-21-
П.Шайдуллаева Т.взек врххогвн чыгарма.Тунук№6. 2003. Апрель.